

MEZINÁRODNÍ ROK JESKYNÍ A KRASU 2021

„Prozkoumej, poznej a chraň“

Organizátor: Mezinárodní speleologická unie

KRAS je typem krajiny, který pokrývá asi 20 % povrchu světové souše. Vyznačuje se zvláštními znaky na zemském povrchu a pod ním i zvláštními hydrologickými jevy.

JESKYNĚ jsou nejznámějším krasovým jevem, ale vedle nich zde existuje řada dalších – škrapy, závrtý, polje, slepá údolí, občasné jezera, propadající se toky, velké prameny, podzemní řeky.

SPELEOLOGIE je obor, který se zabývá vědeckým výzkumem a průzkumem jeskyní. Jeskyně mají nesmírnou geologickou, biologickou a kulturní hodnotu, ale jsou vysoce náchylné k poškození.

Lidé žijící v krasových územích mění jejich přírodní prostředí a procesy. Významné jevy, jako jsou jeskyně, podléhají zkáze. Dochází tak ke ztrátě neocenitelného kulturního dědictví a unikátních podzemních ekosystémů. Znečišťující látky produkované domácnostmi, továrnami, zemědělstvím nebo jinými činnostmi a ekonomickými odvětvími ohrožují cenné zdroje vody pro zásobení obyvatelstva.

Photo by G. Veni

Stovky jeskyní na celém světě jsou přístupné turistům, mnohé z nich v lokalitách na seznamu Světového dědictví. Každoročně navštíví jeskyně kolem 150 milionů turistů, což je pro mnohé země podstatným vylepšením jejich národní ekonomiky. Správný turismus s sebou nese potřebu ochrany jeskyní a zachování přírodních procesů, jinak jeskyně o svou turistickou hodnotu přijdou. Ve veřejně přístupných jeskyních lze také provádět osvětu lidí zaměřenou na význam jeskyní a krasu.

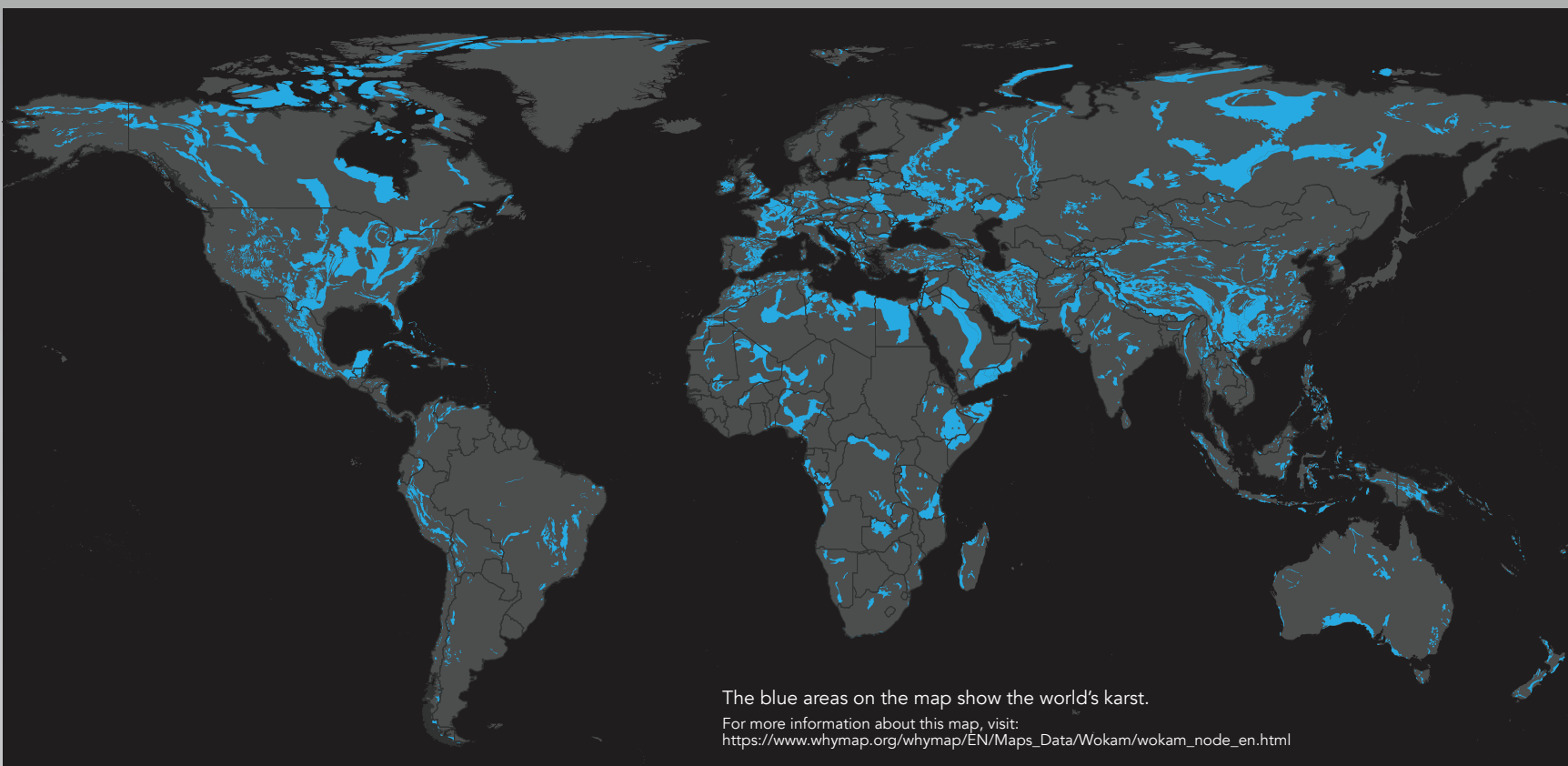

Photo by Z. Motýčka

Photo by Z. Motýčka

Objevy jeskyní a jejich průzkum jsou významnými momenty v poznávání prostředí, ve kterém žijeme. Mapování a výzkum jeskyní nám umožňují pohlédnout na základy našeho světa, jehož větší část je ukryta pod zemí. Zákony na ochranu krasu a jeskyní musí být založeny na vědeckém poznání, aby zajistily nejlepší možná opatření směřující k ochraně a prevenci znečištění a k prospěchu celé společnosti.

The blue areas on the map show the world's karst.

For more information about this map, visit:
https://www.whymap.org/whymap/EN/Maps_Data/Wokam/wokam_node_en.html

Photo by K. Kyška

Odhaduje se, že krasové kolektory poskytují 13 % světových zásob pitné vody. Patří mezi ně ty největší studny a prameny na Zemi. Voda a znečišťující látky se mohou dostat pod zem několika různými cestami: v dispergované podobě mohou prosáknout s dešťovou vodou skrz holé nebo zakryté krasové povrchy nebo mohou do podzemí proudit velkými otevřenými otvory. V podzemí pak voda volně protéká otevřenými krasovými chodbami, kde je samočisticí schopnost velmi nízká nebo žádná.

Photo by F. J. Jacobs

Jeskyně a kras jsou domovem mnoha ekosystémů, které patří k těm nejpestřejším, nejdůležitějším a nejcennějším na naší planetě. Jeskynní ekosystémy a geologické jevy vázané na jeskyně jsou mimořádně citlivé na aktivity a návštěvy lidí. Poškození je často nevratné. A tam, kde lze poškození ještě napravit, jde obvykle o velmi obtížný, nákladný a dlouhodobý proces.

Jeskyně vždy hrály zvláštní roli v historii lidstva od počátků lidské kultury až po dnešek. V jeskyních a v jeskynních sedimentech se zachovaly záznamy o životě v dávné minulosti. Ty nejdůležitější kulturní a archeologické lokality na světě se často nacházejí v krasových oblastech a v jeskyních.

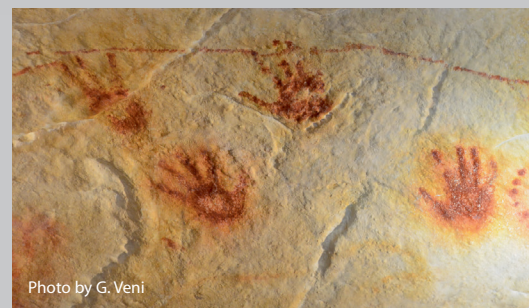

Photo by G. Veni

Mezinárodní rok jeskyní a krasu (IYCK) je iniciativou Mezinárodní speleologické unie (UIS). Jde o neziskovou organizaci, která se zabývá průzkumem, výzkumem a správným managementem jeskyní v rámci mezinárodní spolupráce.
www.uis-speleo.org

